

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**SENIOR SERTIFIKAAT/
NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

VISUELE KUNSTE V1

NOVEMBER 2020

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 100

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 18 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat met die nasien begin word:

1. Hierdie nasienriglyne bestaan uit AGT antwoorde. Kandidate moes enige VYF vrae vir 'n totaal van 100 punte beantwoord.
2. Dit is BAIE BELANGRIK dat daar in die volgende gevalle vir die kandidate voorsiening gemaak word:
  - Kandidate moet krediet ontvang as hulle hul eie menings en idees in antwoorde gee.
  - Gee krediet vir laterale denke.
  - Argumente en stellings moet goed beredeneer en gemotiveer word deur na spesifieke faktore te verwys.
3. Vrae en onderafdelings van vrae moet duidelik en korrek genommer wees. Kolpunte ('Bullets') dien gewoonlik as riglyne om kandidate te help om hul antwoorde te struktureer.
4. Inligting en kunswerke wat in een antwoord bespreek is, mag nie krediet kry as dit in ander antwoorde herhaal word nie, maar kruisverwysings tussen kunswerke is toelaatbaar.
5. Kandidate moet die naam van die kunstenaar en die titel van elke kunswerk noem, waar van toepassing. Slegs EEN punt word vir die korrekte kunstenaar en titel van die werk toegeken.
6. Kandidate kan beide twee- en driedimensionele kunswerke in enige antwoord bespreek, waar van toepassing.
7. ***Onthou dat baie kandidate hierdie voorbeelde sal bespreek alhoewel hulle dit nog nooit gesien het nie. Nasieners kan daarom nie feitelike, akademiese inligting verwag nie. Hulle moet uit hul eie ervarings, kulture en interpretasies van die kunswerke put, binne die konteks van die vraag. Daarom moet nasieners onbevooroordeeld en buigsaam in die nasienproses wees.***

ALGEMENE INLIGTING VIR NASIENERS

- Hierdie nasienriglyne moet as 'n riglyn vir nasieners en 'n onderrigmiddel dien. Daarom is die nasienriglyne vir sekere vrae in groter diepte behandel sodat die materiaal as onderrigmiddel gebruik kan word. Ander dele van die nasienriglyne kan slegs 'n voorgestelde gids wees.
- **LET WEL:** Nasieners word aangemoedig om kandidate te beloon vir wat hulle weet, eerder as om hulle te straf vir wat hulle nie weet nie.
- Alhoewel die inligting vir die vrae puntsgewys gegee word, moet kandidate in opstel-/paragraafformaat skryf en hul inligting op 'n holistiese wyse bespreek.
- Kandidate moet alle vrae in VOLSINNE of PARAGRAWAWE beantwoord, volgens die vereistes van elke vraag. Puntsgewyse antwoorde kan nie volpunte behaal nie. Volpunte kan nie gegee word as die titel of kunstenaar verkeerd is nie.
- Nasieners moet na die KABV-dokument vir Visuele Kunste, bladsy 45, verwys vir 'n riglyn om die prestasievlakke te assesser.

Assessering van kandidate se vermoë om voorbeelde van visuele kultuur te ontleed en daarop te reageer

PRESTASIE-KODE	ONDERWERP 3: VISUELEKULTUUR-STUDIES
<p style="text-align: center;">7 Uitstekend 80–100%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon uitstekende vermoë om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon uitstekende vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon uitstekend ontwikkelde skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon buitengewone insig en begrip en gebruik uiteenlopende benaderings.
<p style="text-align: center;">6 Verdiensielik 70–79%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon 'n goed ontwikkelde vermoë om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon uitstekende vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon hoogs ontwikkelde skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon uitstekende insig en begrip.
<p style="text-align: center;">5 Aansienlik 60–69%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon aansienlike vermoë om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon aansienlike vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon goed ontwikkelde skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon 'n goeie vlak van insig en begrip.
<p style="text-align: center;">4 Gemiddeld 50–59%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon gemiddelde vermoë om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon gemiddelde vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon bedrewe skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon 'n redelik goeie vlak van insig en begrip.
<p style="text-align: center;">3 Bevredigend 40–49%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon bevredigende vermoë om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon bevredigende vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon bevredigende skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon 'n bevredigende vlak van insig en begrip.
<p style="text-align: center;">2 Elementêr 30–39%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon slegs 'n basiese vermoë om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon beperkte vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon basiese skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon 'n elementêre vlak van insig en begrip.
<p style="text-align: center;">1 Nie behaal nie 0–29%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toon 'n geringe of geen vermoë nie om kunswerke in verhouding tot hul kulturele, sosiale, politiese en historiese kontekste te analiseer en daarop kommentaar te lewer. • Toon uiters beperkte vermoë in die gebruik van gepaste Visuele Kunste-terminologie. • Toon beperkte skryf- en navorsingsvaardighede in die studie van kuns. • Toon min of geen begrip of insig nie.

KANDIDATE MOET ENIGE VYF VRAE BEANTWOORD.

Die volgende puntetoekenning moet nagekom word wanneer slegs EEN kunswerk/kunstenaar in plaas van twee bespreek is .

- 6 punte (maks 3)
- 8 punte (maks 5)
- 10 punte (maks 6)
- 12 punte (maks 7)
- 14 punte (maks 8)
- 20 punte (maks 12)

As gevolg van die kleurverskille van die vraestelle in die verskillende provinsies, moet die provinsies die nasienersriglyne vir interpretasie aanpas.

VRAAG 1: DIE STEM VAN OPKOMENDE KUNSTENAARS

1.1 Kandidate moet die verskille tussen FIGUUR 1a en FIGUUR 1b bespreek deur sommige van die volgende riglyne te gebruik.

- **Onderwerp**

FIGUUR 1a: Pierneef beeld 'n Hoëveld toneel uit, die boskamp van Anton van Wouw by Rooiplaat. Die beeldhouer Anton van Wouw was die peetpa, onderwyser en mentor van Pierneef. Pierneef het sy vormingsjare in Van Wouw se ateljee in Pretoria deurgebring, om die ouer kunstenaar se tekeningetjies en deeglike waarneming na te volg.

FIGUUR 1b: Skhosana illustreer 'n toneel in 'n stedelike woongebied. Die twee kunswerke kontrasteer met mekaar deur die onderwerp van die werke en die tegnieke waarmee dit geverf is. Pierneef se werk is 'n vroeëre werk terwyl die werk van Skhosana baie later voltooi is. Sy skilderye van township lewe, wat nie veel verander het sedert die politieke veranderinge van 1994 nie, bevat sosio-ekonomiese standpunte gemeng met humor en ironie. Sy werke dra meer ooglopende tekens van ellende en armoede wat bydraende faktore is tot misdaad, dwelmverslawing en prostitusie, soos wat mense veg vir oorlewing.

- **Kleur en lyn**

FIGUUR 1a: Pierneef se skildery het sagte, dowwe en uitgewaste kleur, wat 'n kalm en naturalistiese landskap uitbeeld. Skhosana kies helder pienke, oranje, blou en groen om sy landskap op te vrolik, waar Pierneef sagte groen, okers en bruin kies om sy dokumentering van 'n vreedsame landskap te skep. Die figure is geverf in skakerings/toonwaardes van groen/geel oker. Die vuur is geskep met hoes van rooi, gele en bruin. Die bome is gevorm deur vertikale lyne en die takke van die bome word organiese vry-vloeiende lyne wat beweging suggereer. Die horisontale lyn skep 'n definitiewe horisonlyn in die middelgrond wat perspektief skep. Diagonale lyne kan gesien word in die skepping van die tent en die tenttoue. Die gras in die voorgrond is gevorm deur diagonale lyne.

FIGUUR 1b: Die kunstenaar het gekies om gelukkige, stralende vibrerende kleure te gebruik om 'n gelukkige kunswerk te skep alhoewel daar tekens is van armoede en 'n gebrek aan 'n infrastruktuur. Die kunstenaar het komplimentêre kleure gebruik bv. blou en oranje, rooi en groen en pers en geel. Hierdie kleure is nie verteenwoordigend van die werklikheid nie. Hy het areas van geel verf dwarsdeur die komposisie gebruik. Die elektriese/telefoon pale vorm vertikale lyne wat krag en mag voorstel. Horisontale lyne is sigbaar in die heining, straat en huise. Diagonale lyne is sigbaar in die dakke en gebroke heinings in die voorgrond van die komposisie. Graffiti kan gesien word op die groen deur van die groot huis en die sement muur.

- **Fokuspunt**

FIGUUR 1a: Die wit tent wat net af van die middelpunt af voorgestel is, is die fokuspunt. Die donkerder take van die boom skep arabesk lyne en die vorms van die omringende bome omraam die tent.

FIGUUR 1b: Die helder, oranje huis domineer die komposisie. Die groter oranje huis is helderder as die ander huise wat dit meer laat uitstaan as die res. Die kinders wat langs die huis speel trek aandag as gevolg van die diagonale lyn van die grasperk en die huis wat die oog daarna toe trek.

- **Perspektief**

FIGUUR 1a: Perspektief is verkry deur die bome wat kleiner word soos wat die komposisie na agter beweeg. Perspektief is geskep deur die gebruik van dowwe kleure in die agtergrond wat diepte aan die kunswerk verleen.

FIGUUR 1b: Perspektief is geskep deur die huise en figure wat kleiner geteken is in die agtergrond.

- **Stemming/atmosfeer**

FIGUUR 1a: 'n Kalm en rustige atmosfeer is geskep deur die sagte/koel palet.

FIGUUR 1b: 'n Vibrerende en gelukkige atmosfeer is geskep deur die kunstenaar se gebruik van helder kleur, onderwerp en lewendige toneel. Die groen grasperk, hoenders, los klippe en ander objekte en figure voor die oranje huis skep 'n informele atmosfeer.

- **Styl**

FIGUUR 1a: Die kunswerk is in 'n naturalistiese styl geverf. Daar is sigbare kwashale en areas van Impressionistiese kwaliteite soos gesien kan word in die kort kwashale in die gras en blare sowel as in die veld in die middelgrond. Die geel en geel-okker graslande in die agtergrond herinner ons aan die verftegnieke van Van Gogh.

FIGURE 1b: Dit is gestileerd. Die kunstenaar sien sy werk as humoristies, eenvoudig in benadering om 'n komiese en naïewe kunswerk te skep. Daar is geen sigbare kwashale in die kunswerk nie.

(10)

1.2 Kandidate moet 'n opstel skryf oor enige **TWEE** Suid-Afrikaanse kunswerke (10)
wat uitdrukking gee aan hulle onmiddellike omgewings. Hulle mag die
volgende riglyne gebruik:

- Beskrywing van die spesifieke plek/omgewing van die toneel en komposisionele aspekte
- Kunselemente
- Tegnieke en media
- Invloede
- Styl

[20]

VRAAG 2: SUID-AFRIKAANSE KUNSTENAARS BEÏNVLOED DEUR AFRIKA-EN/OF INHEEMSE KUNSVORMS

Olaf Hajek, 'n Duitse kunstenaar, word deur sy reise na Suid-Afrika beïnvloed. Hy gebruik sy indrukke van Afrika as 'n vertrekpunt en kombineer dit met 'n gevoel van verwondering wat deur Afrika se natuurlike en kulturele skoonheid geïnspireer word.

2.1 Kandidate moet bespreek hoe Hajek sy gevoel van verwondering uitdruk in die natuurlike en kulturele skoonheid van Afrika. (10)

Verwys na die volgende:

- **Natuurlike/kulturele invloede**

Die toneel beeld 'n interieur vertrek uit, gevul met verskillende Afrika beeldhouwerke en maskers. Eksotiese plante, soos orgideë, en voëls is in 'n glas huis geplaas wat kan verwys na die eksotiese Afrika kontinent. Die tuin en plante verwys na die natuur. Die verskeie helder vibrerende kleure en patrone kan ook verwys na die invloed van die Afrika son en lewendige kulture.

- **Komposisie**

Die kunswerk het 'n horisontale formaat. Die interieur en eksterieur van die gebou is uitgebeeld. Die interieur is geplaas aan die onderkant van die kunswerk terwyl die tuin in die agtergrond gesien kan word. Verskeie Afrika maskers is lukraak geplaas aan die onderkant van die komposisie. 'n Lêende vroulike figuur kan gesien word op die vloer van die interieur. – sy leun op haar elmboog. 'n Glas huis/konserwatorium is geplaas aan die regterkant van die komposisie. Dit is gevul met eksotiese plante en voëls. 'n Tuin met verskeie bome, plante, 'n fontein en grasperk is sigbaar deur die boogingange. Leerders kan verwys na die Grand Odalisque van Ingres.

- **Perspektief**

Diepte is geskep deur die diagonale lyne van die vloer en die oorvleueling van vorms en volumes. Die plantegroei in die agtergrond is baie kleiner geveer as die objekte in die voorgrond wat ruimte en diepte skep. Multi-punt perspektief is gebruik.

- **Kleur**

Baie juweelagtige, sterk, vibrerende kleure is deur die kunstenaar aangewend bv. groene, turkoois, pienke, rooie, gele en bloue. 'n Helder blou/turkoois kleur is in die fontein gebruik. Die beelde/figuurtjies is swart, grys en bruin. Die lêende figuur dra 'n wit en pienk masker wat kontrasteer met die helder agtergrond. Kleurvolle patrone kan in die vloer en in die rok gesien word. **'n MAKSIMUM van 2 punte moet toegeken word.**

- **Of sy indrukke van Afrika suksesvol is of nie.**

Die kandidaat moet noem of hy/sy dink dat die kunstenaar 'n suksesvolle indruk van Afrika skep of nie. Hulle moet hulle argument motiveer deur na die kunswerk te verwys.

2.2 Kandidate moet **TWEE** kunswerke van verskillende Suid Afrikaanse kunstenaars bespreek wat die invloed van Afrika simbole en kunsvorms in hulle werk uitbeeld.

Gebruik sommige van die volgende riglyne:

- Onderwerp
- Invloede van inheemse kunsvorme en simbole
- Kunselemente
- Styl en tegniek
- Moontlike betekenis/bodskappe

(10)
[20]

VRAAG 3: SOSIOPOLITIEKE KUNS, WEERSTANDSKUNS VAN DIE 1970's EN 1980's INGESLUIT

Kunstenaars voel dikwels emosioneel deur voorval geraak en die behoefte om hierdie ervaringe visueel te dokumenteer. Pablo Picasso was geskok oor die bomaanval op Guernica, 'n plattelandse dorpie in noordelike Spanje, gedurende die Spaanse Burgeroorlog. Baie onskuldige vroue en kinders het in hierdie oorlog hulle lewens verloor.

Ayanda Mabula beeld baie jare later die weduwees uit van die mynwerkers wat tydens 'n staking by Marikana in Noordwes in Suid-Afrika doodgemaak is. Die Suid-Afrikaanse Polisie het op 16 Augustus 2012 op 'n groep stakende mynwerkers by Marikana begin skiet en 34 mynwerkers gedood en nog 78 ernstig gewond.

3.1 Kandidate moet bespreek hoe die kunstenaars in FIGURE 3a en 3b hulle protes uitgebeeld het teen die onregverdigheid van die mensdom deur te verwys na sommige van die volgende riglyne:

- **Beeldgebruik en simbolisme**

FIGUUR 3a: Picasso het fragmente van mense en diere in sy werk gebruik. Beelde van ligbronne, 'n lamp vasgehou deur 'n uitgestrekte arm en 'n gloeilamp (son) aan die bokant van die komposisie kan gesien word. 'n Hand wat 'n gebreekte swaard vashou is sigbaar in die voorgrond. 'n Bul is geplaas bo links in die skildery. 'n Perd met 'n oopgesperde bek domineer die middelpunt van die kunswerk. Aan die linkerkant is 'n ma wat haar dooie baba vashou. Aan die regterkant is 'n gesig wat in die prentvlak inkyk en 'n figuur wat op een knie staan wat ook in die prentvlak inkyk. Ver regs is 'n figuur met twee hande in die lug en 'n oopgesperde mond. Reg in die middel aan die bo-kant van die kunswerk is 'n gloeilamp of strale van die son wat 'n metafoor is vir 'n nuwe begin of 'n nuwe lewe. Die oopgesperde monde van die mense en diere beeld vrees en terreur uit. Die skerp gepunte ore van die bul en die skerp tong van die perd herinner aan spiese wat in geveg gebruik word. Die fragmente van die mense is simbolies van al die vroue en kinders wat dood is in Guernica. In die neus van die perd is 'n beeld van 'n kopbeen wat van die dood getuig. Die bronne van lig kan aandui dat lig gewerp moet word op die gruwel van die mensdom. Dit kan ook simbolies wees van hoop en 'n nuwe lewe. Die middelste lig wat skyn soos die son, herinner die wêreld aan hierdie tragiese gebeurtenis.

FIGUUR 3b: Hierdie is 'n besige toneel in 'n stad met die woord OK Bazaars geskryf in spieëlskrif op een van die geboue in die agtergrond. Dominierend in die voorgrond is 'n foto van 'n vrou aangetrek in tradisionele kleredrag. Sy dra 'n houër op haar kop met 'n hoender wat bo uitsteek. Aan die linkerkant van die figuur is 'n antieke motor met 'n karikatuur van 'n jong man se gesig op die agterste sitplek. Regs van die fokale punt is 'n klein trokkie gelaai met goedere. In die middelgrond is mense wat oor die straat loop. 'n Vrou wat haar baba op haar rug dra kan voor links gesien word. Ver links in die werk is deel van 'n ou bus wat in die prentvlak in beweeg. Aan die regterkant in die agtergrond is 'n foto van die struktuur van 'n myn. Reg in die middel van die kunswerk aan die bokant is dieselfde beeld van die gloeilamp wat soos die son skyn soos in FIGUUR 3a. Die vrou in die middel verteenwoordig al die weduwees wie se

mans dood is tydens die staking by Marikana myn. Sy is alleen en moet nou self sorg. Sy mag dalk 'n die lewendige hoender probeer verkoop in die stad vir 'n inkomste. Ironies is die OK Bazaars in die agtergrond gewoonlik die supermark waar 'n mens kos koop. Dit word 'n metafoor vir die mense wat 'n inkomste het. Die beeld van die myn is opsetlik daar geplaas om aan te dui dat dit die rede was vir die vrou se armoede. Die veteraanvoertuig is simbolies van die koloniale rykes. Die vintage bus is ook 'n aanduiding van die vervoer wat gebruik word vir die meerderheid van die mense. Die ligbron in die middel is geplaas om die mense te herinner aan hierdie tragedie.

- **Ooreenkomste en verskille**

Ooreenkomste: Mabulu het dieselfde ligbron as Picasso gebruik. Dit verleen aan Mabulu se werk 'n 'Afrika Guernica' kwaliteit. Al twee werke beeld 'n tragiese onnodige voorval in die geskiedenis van hulle lewens uit.

Verskille: Die verskille lê in die gebruik van media sowel as die tegnieke wat gebruik is. **FIGUUR 3a:** Olieverf is gebruik in 'n Kubistiese styl. Foltering en terreur is deur die gesigte en oopgesperde monde en fragmente van mense en diere uitgebeeld. **FIGUUR 3b** bevat kenmerke van Realisme in die foto's en Surrealisme in die skets van die groot kop in die antieke motor, die naïewe tekening van die groot hoender en die suggestie van die myn in die agtergrond. 'n Alledaagse toneel van stadsewe is uitgebeeld en die enigste herinnering aan die tragiese gebeurtenis is die herhaling van Picasso se son van die Guernica.

- **Media en tegnieke**

FIGUUR 3a: Picasso het olieverf in 'n kubistiese styl gebruik. Gefragmenteerde mense en diere kom voor asof hulle 'gebreek' is as gevolg van die bombardering van die dorp Guernica. 'n Melankoliese gevoel word geskep deur gebruik te maak van die swart, wit en grys.

FIGUUR 3b: Deur gebruik te maak van werklike foto's, maak dit die kyker meer bewus van detail in hierdie realistiese werk. Die tekening van die ligbron as 'n herhaling van die een in die Guernica, dui aan die hartseer en verloreheid van die weduwees van Marikana.

- **Styl**

FIGUUR 3a: Figuratief met Kubistiese invloede. Gefragmenteerde vorms en duidelike lyne. Verskeie aansigte kan gelyktydig gesien word.

FIGUUR 3b: 'n Tikkie Surrealisme is sigbaar in die werk as gevolg van die keuse van die media (foto-montage).

- **Betekenis en boodskappe:**

FIGUUR 3a: Picasso wou sy weerstand teen oorlog uitdruk en wat dit aan vroue en kinders doen. Die gefragmenteerde en gefolterde uitdrukkings van die diere en mense dra 'n boodskap van, gruwel, angs en verslaenheid oor.

FIGUUR 3b: Mabulu gee 'n realistiese narratiewe seining van hoe die weduwees van die mans wat dood is by Marikana moet oorleef. Hy vergelyk hulle lewens met die rykdom van die stad wat gegeneer is deur die inkomste van die myn.

- **Watter kunswerk wek die meeste emosie? Kandidate moet hulle antwoorde motiveer.**

(8)

3.2 Kandidate moet 'n opstel skryf waarin hulle die kunswerk bespreek van enige **TWEE** Suid-Afrikaanse kunstenaars wat hulle bestudeer het wie se werk sosio- en/of politieke kwessies reflekteer.

Hulle moet die volgende as 'n riglyn gebruik:

- Kunselemente
- Komposisie
- Beeldgebruik en inhoud
- Styl

(12)
[20]

VRAAG 4: KUNS, KUNSVLYT EN GEESTELIKE WERKE HOOFSAAKLIK UIT LANDELIKE SUID-AFRIKA

4.1 Kandidate moet of Figuur 4a **OF** FIGUUR 4b kies en skryf 'n paragraaf deur die volgende riglyne te gebruik:

- **Uitbeelding van die figure**

In beide kunswerke is skaduwees sigbaar aan die linkerkant van die skilderye wat suggereer dat die ligbron van die regterkant van die komposisie afkomstig is.

FIGUUR 4a: Sewe figure is geplaas in die middelgrond van die komposisie. Vyf vroue is geplaas agter die hoof manlike figuur. Hy word uitgebeeld met sy regterhand gelig en sy mond oop. Dit veronderstel dat hy die jong man/vrou met sy/haar rug na die kyker seën/doop. Al die figure is in die water en 'n grasland en bome is sigbaar in en om die water. Die figure is almal geklee in wit en blou klere. Die figure is groot en sonder baie detail.

FIGUUR 4b: Die kunswerk beeld 'n woning uit met drie hutte/rondawels en vier figure. Die figure is geplaas in die middel van die prentvlak. Die drie vroulike figure dra elk 'n handsak en die manlike figuur stoot 'n speelgoed draadkar. Die titel stel voor dat hulle jonk en sorgvry is. Dit kan wees dat hulle 'n speletjie speel dat hulle inkopies gaan doen en die seun die motor bestuur. Die figure is groot sonder baie detail.

- **Formele kunselemente**

FIGUUR 4a: Die kunswerk het 'n lewendige gevoel van kleur. Die figure is geklee in wit klere met donker embleme van sterre en kruise. Die vroulike figure dra wit hooftooisels wat versier is met klein kruise en sterre. Die figure staan in blou poel water. Die landskap agter die figure is hoofsaaklik groen-geel/oker. Die sterk komposisie het vertikale en horisontale lyne in die kruise. Geboë lyne is sigbaar in die lyn wat die water van die gras skei en die grasveld van die bome. Die rimpels op die water vorm kort, horisontale lyne wat kontrasteer met die vertikale lyne in die bosse/grasland. Die portrette van hierdie figure is geskilder in toonwaardes van bruin. Daar is geboë, vloeiende lyne in die klere. Visuele teksture is sigbaar in die grasland en die water. Die komposisie is sterk en dekoratief wat die mag van Afrika-vroue vier.

FIGUUR 4b: Komplementêre kleure, nl. blou en oranje is dominant in die prentvlak. Die hutte is versier met groen, blou en oranje geometriese patrone. Die patrone is langs mekaar geplaas teen die wit mure van die hutte. Die grasdakke is donker. Al die figure is geverf in toonwaardes/skakerings van blou en groen. Die speelgoed motor is geverf in helder vibrerende rooi. Geometriese lyne skep patrone op die mure van die hutte. Delikate dun wit lyne wat die figure omlyn skep amper 'n stralekrans-effek. Daar is geen tekstuur in die skildery nie aangesien gladde kwashale gebruik is

- **Gebruik van perspektief**

FIGUUR 4a: Die kleiner vroulike figure is agter mekaar geplaas in die agtergrond en die figuur in die voorgrond van die komposisie met sy/haar rug na die kyker, lei die oog in die prentvlak in om diepte te skep. Die vloeiende horisontale lyne by die kant van die poel skep 'n een-punt perspektief.

FIGUUR 4b: Die plasing van die figure wat kleiner word en in 'n diagonale lyn staan, lei die oog in die prentvlak in wat perspektief skep. Die twee kleiner hutte agter die sentrale groot hut skep 'n illusie van ruimte.

- **Gebruik van patroon en simbole**

FIGUUR 4a: Die kruis op die rug van die gedoopte figuur simboliseer Christenskap. Hierdie kruise word herhaal op die krae van die kledingstukke wat gedra word deur die ander mense. Die figuur ver regs het sterre op die kraag. Hierdie sterre kan die ster van Bethlehem simboliseer wat die geboorte van Christus aankondig. .

FIGUUR 4b: Tipiese etniese geometriese patrone is op die mure van die hutte aangewend. Die oranje en blou driehoeke is geplaas op 'n groen rand wat die mure van die hutte versier. Die patrone word narratief aangesien dit inligting gee oor verskeie kulture. (8)

4.2 Kandidate moet 'n opstel skryf waarin hulle **TWEE** voorbeelde van Suid-Afrikaanse vlyt-kunstenaars en/of spirituele kunstenaars bespreek.

- Onderwerp/inhoud
- Invloede en inspirasie
- Kunselemente
- Gebruik van materiaal en tegnieke
- Funksie en/of boodskap

(12)
[20]

VRAAG 5: MULTIMEDIA EN NUWE MEDIA – ALTERNATIEWE KONTEMPORÊRE EN POPULÊRE KUNSVORME IN SUID-AFRIKA

Heinings, skeidings, versperrings, mure, grense en hindernisse beperk ons vryheid van beweging.

Toe die Berlynse Muur in 1989 geval het, was daar nog 11 ander lande in die wêreld met grensheinings en mure. Teen 2016 het 70 lande nog grensheinings en mure gebou. Ai Wei-Wei pak hierdie kwessie in sy interaktiewe 300 stuk- openbare kunswerk aan, wat in die stad, New York, Amerika, geïnstalleer is.

Die installasies in FIGUUR 5a en 5b maak deel uit van die uitstalling, *Good Fences Make Good Neighbours*, in New York.

5.1 Kandidate moet bespreek hoe Ai Wei-Wei die internasionale migrasiekrisis en huidige globale apolitiese landskap aanspreek deur na sommige van die volgende te verwys:

- **Interpretasie en keuse van die ligging/plek**

Hierdie is 'n stadswye publieke uitstalling, 'n reeks van grootskaalse en kleinskaalse installasies oral deur New York. Die spesifieke ligging van Figure 5a en 5b betoon eer aan WEIWEI se eie lewe, waar hy vir meer as 'n dekade in die stad gewoon het. Hy wou sy liefde en respek terug betaal aan die stad van New York. Die werke strek van monumentale strukture tot 200 unieke baniere wat aan lamppale vasgemaak is in al vyf munisipaliteite (dorpe), en beelde van vlugtelinge wat in spasies vertoon word wat gewoonlik vir advertensie gebruik word. Die uitstalling bestaan uit 'n reeks komponente van verskeie groottes met die doel om 'n politieke boodskap te stuur oor al die munisipaliteite van dorpe heen. WeiWei se werke, ingewef met die bestaande stedelike landskap, kan nie net in Manhattan gevind word nie maar ook in die Bronx, Queens, Brooklyn en Staten Island.

- **Keuse van strukture**

FIGUUR 5a: Hierdie hok is gekonstrueer deur metaal/yser tralies aanmekaar te sweis om 'n groot hok in goue kleur te skep. Besoekers kan in die hok se sentrale ruimte beweeg en die tralies en die traliehek omring die kyker. Die vorm van 'n grensdraad of hok veronderstel dat dit beweging inhibeer deur die boog, maar 'n deurgang deur hierdie versperring het 'n ander deur wat oopmaak.

FIGUUR 5b: 'Die boog' by Washington Square Park — 'n hokagtige monumentale staal/yserkonstruksie aan mekaar gesweis, in die vorm van 'n heining of hok veronderstel dat dit jou beweging beperk word maar dit is 'n deurgang wat deurgesny is.

- **Skaal van die werke**

FIGUUR 5a: 'Gilded cage'(Vergulde Hok) (goud geplatteer) staan by die ingang van Central Park. Die reuse vergulde hok weerspieël die luuksheid van die nabygeleë Fifth Avenue.

FIGUUR 5b: Die hok is silwer geverf, 'n boog en is geplaas onder die boog van Washington Square Park. Die 37 voet hoë staal hok verwys na die ikoniese vorm van die marmer boog.

- **Kandidate moet identifiseer hoekom hulle dink dat hierdie installasies suksesvol is in die oordrag van die kunstenaar se boodskap. Hulle moet redes gee vir hulle antwoord.**

Die kunstenaar adresseer die internasionale migrasiekrisis en huidige globale geopolitieke landskap deur die motief van sekuriteitsheining te gebruik as 'n magtige kunstige simbool. Die pleidooi van misplaasde mense, baie van wie slagoffers van die oorlog of terreur is. Omdat hy groot geword het tydens die oproere van die kulturele rewolusies in China, het WeiWei 'n spesifieke empatie ontwikkel met misplaasde mense – omstandighede wat hom aangespoor het om die onderwerp van grense aan te spreek. Oor die afgelope paar jaar het die kunstenaar gereis na vlugtelingskampe regoor die wêreld en het baie van sy tyd spandeer om aandag te vestig op hierdie kwessie.

(8)

- 5.2 Kandidate moet **Twee** multimedia kunswerke vergelyk wat 'n sterk boodskap aan die publiek oordra en/of gebruik maak van nuwe en onkonvensionele media om hulle betekenis oor te dra.

(12)
[20]

VRAAG 6: DEMOKRATIESE IDENTITEIT IN SUID-AFRIKA NÁ 1994

FIGUUR 6a en 6b is twee tonele uit die William Kentridge film, *More Sweetly Play the Dance (Speel die Dans Nog Meer Soetsappig)*. Die kyker is omring deur 'n vloer-tot-plafon-ervaring van bewegende beelde, tekeninge en klank.

- 6.1 Kandidate moet die verskeie Suid Afrikaanse aangeleenthede in beide kunswerke identifiseer deur die volgende te bespreek:

- **Visuele voorkoms**

FIGURE 6a en b: Verskeie figure is in 'n landskap geplaas. Die identiteit van hierdie figure is versteek. Die leidrade kan identifiseer met 'n persoon wat protesteer, 'n politikus en werker/boer. In FIGUUR 6a is daar manlike en vroulike figure wat mense op 'n slee/ploeg trek. Daar is 'n outydse gevoel met die gebruik van megafone, notas en merke/krapmerke in die agtergrond.

- **Plasing/Aksies/Symbolisme van die figure en dekoriteme**

FIGUUR 6a en b: In beide werke is die figure geplaas in 'n prosesie. Ses menslike figure hou vergrote lyntekeninge vas wat afkomstig is van Kentridge se kunswerke. Die figure is aan die onderkant van die komposisie geplaas waar hulle beweeg en stap.

- **Styl en keuse van medium**

FIGUUR 6a: Sy tekenstyl is baie ekspressionisties met die klem op merk-making. Dit skep 'n gevoel van betrokkenheid en emosie in die kunswerk. (6)

6.2 Kandidate moet 'n opstel skryf oor **TWEE** kunswerke van Suid Afrikaanse kunstenaars wat identiteit in 'n demokratiese samelewing aanspreek. Hulle moet die volgende riglyne gebruik:

- Formele kunselemente
- Styl en tegnieke
- Beeldgebruik
- Uitbeelding van identiteit
- Media
- Moontlike betekenis en boodskappe

(14)
[20]

VRAAG 7: GESLAGSKWESSIES: MANLIKHEID EN VROULIKHEID

Osborne Macharia, 'n kunstenaar van Kenia, het 'n reeks foto's, genoem 'All women', geskep. In hierdie reeks, *I am Idol*, *I am Nurturer* and *I am Warrior* en (*Ek is Afgod*, *Ek is Versorger* en *Ek is Kryger*) stel hy vrouebemagtiging voor.

7.1 Deur te verwys na die beelde in FIGURE 7a, b en c, moet kandidate kommentaar lewer of die titels suksesvol uitgebeeld is deur te verwys na die volgende:

- **Styl, dekor en agtergrond**

Al die foto's beeld 'n interieur toneel uit. Verskillende blomme kan in al drie werke gesien word. In FIGUUR 7a en 7b is outydse telefone in die komposisie gebruik/ Beide telefone is van die mikkie af. In al die foto's dra die vroue rokke, grimering, armband en hooftooisels. Al die foto's het driehoekige komposisies.

FIGUUR 7a: Die hoogs dekoratiewe, oranje patroon muurpapier (kolle en organiese vorms) domineer die agtergrond en die vroue figuur is in die hoek van die interieur van 'n kamer geplaas. Die kunstenaar het 1950'2 meubels ('n stoel, radio, 'n waaier, 'n tafel en 'n leeslamp) in sy komposisie gebruik. 'n Strelitzia is op 'n klein sirkelvormige tafeltjie in die voorgrond geplaas. Die kleur van die Strelitzia vermeng met die agtergrond as gevolg van dieselfde kleur. Die vierkantige turkoois horlosie teen die muur breek die muurpapier in die agtergrond. Die bykomstighede is nie huislik nie, alhoewel die blom na feminisme verwys. Die telefoon kan dalk aantoon dat sy baie besig is asook 'n vorm van kommunikasie met die buite wêreld. Die telefoon wat van die mik af is, kan veronderstel dat sy besig was om op die foon te praat. Die figuur is aangetrek in 'n noupassende rok en swart sandale.

FIGUUR 7b: Die hoogs dekoratiewe cerise pienk bedrukte muurpapier domineer die agtergrond (driehoekige motiewe). Die versorger is omring met drie hoede dose/vroulike tassies en 'n wit rottangstoel. Aan die regterkant van die foto is nagemaakte wit rose wat in die tydskrifte se mandjie geplaas is. Die kunstenaar het drie soorte ligbronne gebruik bv. twee moderne rooi leeslampe

en 'n ou lantern. Die doel van hierdie ligbronne kan wees dat die 'Versorger' 'n metaforiese 'lig' vir die familie voorsien. Die Versorger hou haar regterarm op met gebalde vuis en haar linker arm is op haar heup wat 'n verplasing van haar gewig skep. Die Versorger vertoon mag met haar arm wat in die lug is. Die plasing van die linker arm op die heup kan verleidend wees. 'n Outydse tikmasjien is bo-op die hoededose gesit en die transistor radio staan op die vloer. Daar is twee gangtapyte/matte wat in kruisformaat op die vloer lê. Die matte is versier met tipiese tradisionele Afrika patrone. Blink silwer skoene/pantoffels is op die mat in die voorgrond van die prentvlak geplaas. Die cerise pienk/rooi horlosie (regtermuur) en die cerise pienk/rooi staanlamp vermeng amper met die agtergrond.

FIGUUR 7c: Die hoogs dekoratiewe turkoois muurpapier met patrone domineer die agtergrond (organiese plantmotiewe). Die kunstenaar het 'n ou tas, 'n antieke kis (tas), 'n outydse rooi telefoon, 'n turkoois stoel, 'n turkoois mat, 'n potplant en drie vase met nagemaaakte blomme in die komposisie geplaas. Blomme verteenwoordig vroulikheid. Die figuur is geplaas in die hoek van die kamer, geklee in 'n korporatiewe uitrusting asof sy op pad is om te gaan werk. Die foto het baie meer vase met blomme in as die vorige twee foto's. Hoe magtiger sy word hoe vrouliker kom sy voor wat aandui dat sy net vrou is. Daar is geen lampe of ligte in hierdie komposisie wat suggereer dat die vrou wat die 'metaforiese lig van die huis' is, die huis moet verlaat om haar beroep na te jaag nie.

- **Kleur:**

FIGUUR 7a: Daar is 'n gebruik van kontrasterende bloue van die dekor en die rok en die oranje in die agtergrond. Dit komplementeer mekaar en skep 'n helder resultaat. Die pienk materiaal van die hooftoisel is vroulik en is kreatief in 'n tradisionele manier om die kop gebind.

FIGUUR 7b: 'n Wit rottangstoel kontrasteer teen die helder cerise pienk van die mure. Dit verleen 'n vroulike sagtheid aan die foto. Die groen lamp bo-op die tas, en die groen lantern regs, kontrasteer met die helder rooi van die groot lamp en die ronde versiering teen die regterkantste muur. Die gebruik van hierdie komplementêre kleure forseer die kyker om alle detail raak te sien.

FIGUUR 7c: Kontrasterende turkoois en rooi kleure skep 'n sterk visuele impak. Die gebruik van rooi in die blompot regs, die rooi in die haarversiering van die figuur en die rooi in die telefoon op die vloer regs, vorm 'n driehoekige komposisie wat die oog deur die prent lei. Die komposisie is gebalanseer deur die ligblou vase met blomme aan weerskante van die figuur.

- **Kleredrag en liggaamstaal**

FIGUUR 7a: Die vrouefiguur, geklee in 'n blou noupassende rok, buk vooroor op 'n uitdagende manier, wat of haar dik gevlegte hare of kreatiewe hooftoisel mee spog. Die idool figuur dra 'n noupassende rok wat aandui dat alle vroue daarvan hou om mooi aan te trek.

FIGUUR 7b: Ook geplaas in die hoek van 'n kamer, is hierdie figuur geklee in 'n sagte pienk aandrok met 'n opening aan die kant wat haar goed gevormde linker been wys. Die Versorger is 'n sagte, vrou wat deernis het en sy dra 'n sagte pienk rok om dit te beklemtoon. Tog wys die gebalde vuis dat sy sterk is.

FIGUUR 7c: Sy dra 'n baadjie, romp en silwer hoë hak stewels. Haar arms is gevou wat selfvertroue uitbeeld. Sy dra 'n Westerse rok met 'n kontrasterende tradisionele hooftoisel. Dit maak haar veelsydig en versterk haar kulturele oorsprong.

(6)

7.2 Kandidate moet 'n analise skryf van die werk van enige **TWEE** kunstenaars wat hulle bestudeer het wat geslagskwessies uitbeeld. Hulle mag die volgende in hulle antwoord gebruik:

- Invloede
- Beeldgebruik
- Onderwerp/inhoud
- Medium
- Styl en tegnieke
- Betekenis en boodskappe

(14)
[20]

VRAAG 8: ARGITEKTUUR IN SUID-AFRIKA

Die Zeitz Museum van Kontemporêre Kuns Afrika (Zeitz MOCAA) is by die Victoria & Alfred Waterfront in Kaapstad gebou, die grootste museum van kontemporêre Afrika-kuns in die wêreld. Heartherwick Studios, VDMMA- en RBA-vennote het 'n ou historiese graansilo omskep en dit in 'n reeks galerye verander. Die museum het ses vloere en die Royal Portfolio Hotel beslaan die gedeelte wat eens die graanhysbak-gedeelte was, sowel as die vloere bokant die museum. Die vorm van 'n vergrote mieliepit of graankorrel was ook die inspirasie vir die interieur van die gebou.

8.1 Deur te verwys na FIGURE 8a en 8b, moet kandidate die volgende vrae beantwoord: (8)

VIR DIE ONDERWYSER:

Die samevoeging van hierdie deurkruising van geometrie skep 'n buitengewone pragvertoon van hoeke, verkry deur gevorderde sny tegnieke van beton. Silindriese hysbakke styg in deurgesnyde buise en trappe spiraal na bo soos reuse boorpunte. Die skagte is toegemaak met versteekte glas waaroor geloop kan word, en wat lig in die gebou deur laat.

- **Hoekom dink jy was die argitek geïnspireerd om gebruik te maak van 'n ou, leë historiese graansilo vir 'n moderne kunsmuseum?**

Die her-ontwerp van 'n silo tot 'n funksionele ruimte sal eer betoon aan die oorspronklike ontwerp en siel van die struktuur. Die konstruksie is nog steeds sterk en om dit te vernietig sou sinneloos wees. Dit is ook 'n uitdaging vir enige argitek om ruimte te skep binne in die buise van 'n graansilo. Dit het ook historiese waarde. Deur hierdie gebou te her-ontwerp in 'n bruikbare ruimte het aan die gebou 'n nuwe doel verleen. Eerder om die oorspronklikheid van die gebou se industriële erfenis te verwyder, wou hulle 'n manier vind om dit te geniet en te vier. Die hoofuitdaging was om die oorspronklike industriële identiteit van die gebou, wat as 'n erfenis gebou verklaar was, te bewaar. Die historiese waarde is behou deur nie die buitenste fasade te verander nie.

- **Die ruimte in die interieur is geaktiveer op 'n unieke wyse. Hoe reageer jy op die ruimte/skaal soos gesien kan word in FIGUUR 8b?**

Die oplossing vir 'n interieur was om galerye en 'n sentrale ronde spasie van die silo's se buisvormige sement struktuur uit te kerf, om sodoende 'n buitengewone ruim, katedraalagtige sentrale atrium te skep wat belig word met lig van 'n oorhoofse glas dak. Die argitekte het 'n dwarsnit gemaak deur agt van die sentrale betonbuise. Dit het 'n ovaal atrium geskep wat omring is deur sement skagte aan die bokant en aan die kante. Lig wat deur die glas dak instroom beklemtoon die rondheid van die buise. Hulle het spasie geskep deur die buise in die lengte te sny. Dit het groot ovaal spasies tot gevolg gehad wat mens herinner aan die gange in 'n miernes. Die kyker voel verdwerg deur die reusagtige deurgesnyde buise

- **Gee redes waarom jy dink dat die argitek ook 'n keuse wou uitoefen om 'n hotel as deel van die totale ontwerpplan in te sluit?**

Besoekers en vakansiegangers sal opgewonde wees om in 'n luukse hotel bo-op 'n graansilokonstruksie te bly. Dit sal ook sorg vir 'n groot inkomste vir die projek. Menses al ook gemotiveerd wees om die galery te besoek. Groepe wat werksinkels en seminare in die galery bywoon kan in die hotel geakkommodeer word in 'n gebou wat deel is van 'n argitektoniese fenomeen (8)

8.2 Kandidate moet enige **TWEE** Suid Afrikaanse geboue/strukture wat hulle bestudeer het, bespreek. Hulle moet verwys na die volgende in hulle opstel:

- Funksie
- Gebruik van materiaal en tegnieke
- Stilistiese kenmerke/dekoratiewe kenmerke
- Moontlike invloede
- Omgewingskwessies

Woordelys: Silo: Groot industriële silindriese betonstruktuur waarin graan gestoor word. (12)

[20]

TOTAAL: 100